19/02/2022

Οι τέσσερεις πίνακες της «Παραβολής των Παραβολών»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

- Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ’

Ὑπάρχουν στήν ἀνθρωπότητα αἰώνια κείμενα. Ἀριστουργήματα. Παραμένουν ἀνεπανάληπτα, ἀνεξίτηλα. Ἱερά κείμενα. Ἕνα τέτοιο κείμενο εἶναι καί ἡ περικοπή, τήν ὁποία μᾶς παραθέτει ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς, στό κεφάλαιο ιε’ καί στούς στίχους 11-32.

Αὐτή ἡ εὐαγγελική Περικοπή εἶναι ἡ Παραβολή τῶν Παραβολῶν, τό Εὐαγγέλιο τῶν Εὐαγγελίων. Ἔτσι ἔχει χαρακτηρισθεῖ. Εἶναι τό ἀγλάϊσμα τῶν τριάντα δύο Παραβολῶν τοῦ Κυρίου. Ἔχει λεχθεῖ, ὅτι καί μόνο νά ὑπῆρχε αὐτή ἡ Εὐαγγελική Περικοπή μέσα εἰς τίς σελίδες τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀρκοῦσε αὐτή ἡ περικοπή νά μᾶς μεταφέρει καί νά μᾶς δώσει τό μήνυμα τῆς πίστεώς μας, τήν πεμπτουσία τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού εἶναι ἡ μετάνοια ἡ δική μας καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Θά μελετήσουμε, λοιπόν, τήν Εὐαγγελική περικοπή μέ πολλή προσοχή καί θά ἑρμηνεύσουμε τίς λέξεις καί τίς φράσεις της, πού κρύβουν βαθύτατα καί οὐσιαστικά νοήματα. Θά προσεγγίσουμε τήν περικοπή, ἀλληγορικά καί θεολογικά.

Ὀφείλουμε, ὡς γράφει ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «διασχόντες τὸ γράμμα καὶ εἴσω παρακύψαντες», νά μπορέσουμε νά δοῦμε τό «ἀπόθετον κάλλος».

*

«Τέσσερεις πίνακες» ἐμφανίζονται, λοιπόν, ἐνώπιόν μας. **Ὁ πρῶτος πίνακας ἐπιγράφεται: «Ἡ ἀσωτία τοῦ υἱοῦ»**. Ἀρχίζει δέ, ἡ Παραβολή, ὡς ἑξῆς: «Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς». Ποῖος ἄραγε εἶναι αὐτός ὁ ἄνθρωπος; Ποῖος ὁ πατέρας τῶν δύο υἱῶν; Ἐδῶ ἡ λέξη ἄνθρωπος εἰκονίζει τόν Θεό Πατέρα καί χρησιμοποιεῖται ἡ λέξη αὐτή, γιά νά γίνει πιό οἰκεία καί πιό προσιτή ἡ ὅλη διήγηση τῆς Παραβολῆς. Εἶναι ὁ Πατέρας, ὄχι μόνον τῶν δύο υἱῶν, ἀλλά ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Καί γιατί «δύο υἱούς»; Διότι ὑπάρχουν οἱ δίκαιοι καί οἱ ἁμαρτωλοί. «Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον». Καί γιατί ὁ «νεώτερος»; Διότι εἰκονίζει τό ἐπιπόλαιον καί εὐεξαπάτητον καί ἄστατον τῆς νεότητος, ἀλλά καί τό γεγονός, ὅτι τό κακό εἶναι ἐπιγενόμενο. «Οὐκ αἴτιος τοῦ κακοῦ ὁ Θεός» (Μέγ. Βασίλειος). Θρασύς καί ἀπερίσκεπτος, ἀπαιτητικός καί μέ ἀναισχυντία, ζητεῖ ὁ νεώτερος τό μερίδιόν του ἀπό τήν πατρική περιουσία. Νομίζει, αὐτός ὁ νεώτερος υἱός, πού ἐπιθυμεῖ τόν βίον τῆς ἁμαρτίας μακρυά ἀπό τό σπίτι τοῦ πατέρα του, θεωρεῖ καί διαλογίζεται καί φαντάζεται, ὅτι ὅλα τά ἀγαθά πού δίδει ἡ ἀγάπη καί ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, ὅ,τι εἶναι χρέη πού τοῦ ὀφείλει ὁ Οὐράνιος Πατέρας, ὅτι εἶναι δικά του, ἰδιοκτησία του, ὅτι αὐτός τά ἀπέκτησε καί τά κάμνει ὅ,τι θέλει. Νομίζει, ὅτι ὁ Θεός εἶναι ὑποχρεωμένος νά τοῦ δώσει ὅλα τά ἀγαθά καί τά δῶρα τῆς ζωῆς. Ἡ ὕπαρξή του, τό σῶμα του, ἡ ψυχή του, ἡ ὑγεία του, ὁ ἥλιος, τό ὀξυγόνο, τό νερό, τό ψωμί, τά χρήματα, τά ἄλλα ἀγαθά, ἔχει τήν αἴσθηση ὅτι τοῦ ἀνήκουν αὐτοδικαίως. Δέν ἐκφράζει καμμία εὐχαριστία, εὐγνωμοσύνη καί δοξολογία πρός τόν Θεόν. Ἀπαιτητικός, ἀγενής καί μέ θρασεία ἀναισχυντία λέγει τό, «δός μοι». Ζητεῖ τό μερίδιόν του, νά τό διαχειρισθεῖ ἐρήμην τοῦ Θεοῦ, χωρίς τήν μέριμνα καί πρόνοιά Του. Δείχνει ἔτσι μία μωρά φιλοδοξία καί ἕνα ἐγωϊσμό ἔναντι τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ Πατέρα.

Καί ὁ καλός πατέρας δέν τόν ἀπέπεμψε ὡς αὐθάδη καί ἀγενή, ἀλλά τοῦ ἔδωσε τό μερίδιόν του, καθ’ ὅτι ὁ Θεός οὐδένα βιάζει. Ἀναγνωρίζει τό αὐτεξούσιον, πού ὁ Ἴδιος ἔχει δώσει στόν ἄνθρωπο, σέβεται τήν ἐλευθερία τοῦ καθενός καί ἀφήνει τήν δραστηριότητα στόν ἄνθρωπο. Μόνος του, ὁ κάθε ἄνθρωπος νά ἐνεργήσει καί νά διαλέξει τό καλό ἤ τό κακό. Καί ὁ νεώτερος υἱός, ἀφοῦ συνέλεξε ὅλα ὅσα τοῦ ἔδωκε ὁ πατέρας του, «μετ’ οὐ πολλάς ἡμέρας», πού δηλώνει ὅτι τάχιστα θέλει νά φύγει ἀπό τό πατρικό σπίτι, λαθραίως, χωρίς ἕνα εὐχαριστῶ, χωρίς νά χαιρετίσει, «ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν». Ἔφυγε μακριά ἀπό τό σπίτι τοῦ πατέρα, ἀπεμακρύνθη. Καί βλέπουμε χαρακτηριστικά, λέγει τό Εὐαγγέλιο, «ἀπεδήμησεν εἰς

χώραν μακράν», ἔφυγε πολύ μακριά, ὄχι σέ γειτονική, ἀλλά σέ ξένη χώρα, ἀπεδήμησε σέ φθοροποιό χώρα, πού σημαίνει ὅτι διέκοψε κάθε ἐπικοινωνία μέ τό σπίτι του, μέ τόν πατέρα του. Ἐδῶ πλέον εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τό Θεό, ἡ ἀποξένωση. Δέν θέλει νά ἔχει καμμία σχέση. Ἡ διακοπή αὐτή τῆς οἰκειότητος, τῆς σχέσεως μέ τόν πατέρα, δηλώνει ἀκριβῶς ὅτι ἡ ἁμαρτωλή ζωή δέν ἔχει τίποτα τό κοινόν μέ τήν ἀναμαρτησία καί ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Φυγή ἀπό τό Θεό σημαίνει υἱοθέτηση ἁμαρτωλοῦ βίου.

Καί ἐκεῖ στή μακρυνή χώρα, ὁ ἄσωτος υἱός, «διεσκόρπισε τήν οὐσίαν αὐτοῦ», δηλαδή σπατάλησε ὅλην του τήν περιουσία. Καταδαπάνησε ὅ,τι πῆρε ἀπό τόν πατέρα του, ὅ,τι τοῦ ἔδωσε. Κάτω, βέβαια, ἀπό τήν λέξη «οὐσία», κρύβεται ἀκριβῶς ὅλο τό περιεχόμενο, ὅλα τά χαρίσματα πού δίνει ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο. Ὁ νεώτερος αὐτός, λοιπόν, υἱός, τά διεσκόρπισε ὅλα, «κακῶς ἐσκόρπισε τὸν θεῖον πλοῦτον», καί ἄρχισε καί συνέχισε νά ζεῖ μιά ζωή διαφθορᾶς, ἀνηθικότητας, ἀκολασίας, ἀσωτίας. «Ζῶν ἀσώτως», λέγει τό ἱερό κείμενο. Ἡ φράση αὐτή ἅπαξ ἀναφέρεται στό Εὐαγγέλιο. Ἡ λέξη «ἀσώτως» εἶναι σύνθετη, ἀπό τό στερητικό α- καί τό ρῆμα σώζω, πού σημαίνει πλέον, ὅτι ἐκεῖνος πού ζεῖ στήν ἀσωτία δέν ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας, δέν σώζεται, ἄν δέν μετανοήσει. Εἶναι πλέον βυθισμένος μέσα στό βυθό ἁμαρτημάτων, στόν βοῦρκο τῆς ἀλογίας, βρίσκεται στήν κατάσταση τῆς ἐκμηδένισης. Καί δέν ἦταν μόνο αὐτό. Ὑπέκυψε στά πάθη καί αἰχμαλωτίστηκε ἀπ' αὐτά. Πεπλήρωται τό εἶναι του «πάσης αἰσχύνης». Καί ἔτσι, τῷ ὄντι, «Τῆς πατρώας δόξης ἀποσκίρτησε ἀφρόνως καὶ ἐν κακοῖς ἐσκόρπισε».

*

Αὐτός λοιπόν, ὁ ἄσωτος υἱός, ὅταν ἔφθασε στήν κατάπτωση τῆς ἀκολασίας καί τῆς ἀνηθικότητος, δηλαδή, ὡς περιγράφει τό κείμενο, ὅταν «ἤρξατο ὑστερεῖσθαι», πού δηλώνει τό ὑπαρξιακό κενό, τότε, «ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης», πού σημαίνει ὅτι πῆγε νά βρεῖ τήν λύτρωσή του, προσπάθησε νά τήν βρεῖ μέσα, ἀκόμα βαθύτερα, στόν βοῦρκο τῆς ἁμαρτίας. «Πολίτης τῆς χώρας» ἐκείνης εἶναι ὁ διάβολος καί ὁ διάβολος εἶναι ὁ πρῶτος ἄσωτος. Ἐκεῖνος, ὁ παμπόνηρος, τόν ἔστειλε στούς ἀγρούς νά βόσκει χοίρους. Ὁποῖον κατάντημα! Τόν ἐξευτέλισε. Τοῦ πῆρε τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς. Οἱ «ἀγροί» δέ, εἶναι οἱ πονηροί λογισμοί καί οἱ «χοῖροι», ἀκριβῶς, εἶναι οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί, ὁ βυθός τῆς ἀλογίας. Εἶναι πλέον αὐτό, πού λέει πολύ ὡραῖα, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «ἡ ἀλητεία τοῦ νοός» τοῦ ἀσώτου υἱοῦ καί τοῦ κάθε ἀνθρώπου, πού ἔχει φθάσει στό ἔσχατον τῆς ἁμαρτίας. Διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ ἐσχάτη ἀφροσύνη. Καί σ' αὐτό τό βάθος βρέθηκε ὁ ἄσωτος υἱός. «Ταῖς ἡδοναῖς τοῦ σώματος ὑπέκυψε παναθλίως». Καί συνεχίζει τό κείμενο: «Καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ». Δηλ. προσπαθοῦσε νά

γεμίσει τό στομάχι του, νά θρέψει τόν ἑαυτόν του ἀπό τήν φοβερή αὐτή πνευματική πεῖνα, πού εἶχε, ἀπό τά κεράτια, ἀπό τά ξυλοκέρατα πού «ἤσθιον οἱ χοῖροι». Καί αὐτά τά ξυλοκέρατα στήν ἀρχή, πρός καιρόν, γλυκαίνουν τόν φάρυγγα. Ὕστερα, ὅμως, φέρουν στυφότητα καί πικρία. Πίκρα στό στόμα, πίκρα στή ζωή. Ὡραιότατα ὁ Μεγ. Βασίλειος λέγει γιά τά κεράτια «ἡδονή τροφή τοῦ αἰωνίου σκώληκος ἢ πρὸς καιρὸν μόνον γλυκαίνει τὸν ἀπολαύοντα, ὕστερον δὲ πικρότερον χολῆς ποιεῖται τὰς ἀνταποδόσεις». Ὁ ταλαίπωρος, ὁ ἄσωτος αὐτός υἱός, βόσκει χοίρους καί τήν κοιλία του πρίσκει μέ τήν τροφή τῶν χοίρων. Ὁ δύστυχος πῶς ζοῦσε καί τώρα, πῶς περνοῦσε. Ἔτσι ἦταν ὁ ἄσωτος. Διότι δέν μποροῦν τά κεράτια, τά ξυλοκέρατα τῆς ἁμαρτίας τοῦ φθαρτοῦ τούτου κόσμου, οἱ ποικίλες ἡδονές, νά πληρώσουν τό ἐσωτερικό κενό τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Βιώνει ἔτσι ὁ ἄσωτος μία βοσκηματώδη ζωή, γεύεται τήν πικρότητα τῆς ἁμαρτίας. Καθυπετάγη στούς πονηρούς δαίμονες, στά πάθη τῆς ἁμαρτίας καί ἰσχύει ἐν προκειμένῳ τό τοῦ προφήτου Ἠσαΐα: «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε. Παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. μη’, 13). «Καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ». Ποιός νά τοῦ δώσει; Ποιός; Δίδει, μόνον, ὅποιος, εἶναι κοντά στό Θεό. Αὐτός μόνον εἶναι ἐλεήμων καί φιλάνθρωπος.

*

Θά ἀκολουθήσει στή συνέχεια, στήν Εὐαγγελική Περικοπή, ὁ δεύτερος πίνακας. Εἶναι ὁ πίνακας τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀσώτου. Ὁ τίτλος «ἡ ἐπιστροφή»! Λέγει τό κείμενο: «Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθών». Ὅταν δηλ. ἦλθε στόν ἑαυτόν του, ὅταν ἦλθε στά σύγκαλά του, ὅταν κατάλαβε ποῦ βρίσκεται καί τί ἀκριβῶς εἶχε χάσει, τότε θυμήθηκε καί εἶπε: «Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι». Δηλ. ὅταν συνῆλθε ἀπό τή ζάλη καί τό κατάντημα τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς, εἶπε, πόσοι μισθωτοί τοῦ πατέρα μου ἔχουν μέ τό παραπάνω ψωμί καί φαγητό, ἐγώ δέ χάνομαι ἀπό τήν πεῖνα. «Λιμῷ ἀπόλλυμαι», φθάνει τό τέλος μου, σβήνω, πεθαίνω. Καί πράγματι, κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωση, ὅτι μέσα στήν κατάντια πού βρισκόταν, ὁ ἄσωτος αὐτός υἱός, θυμήθηκε τό σπίτι του, τόν πατέρα του. Σημαίνει ὅτι ὑπῆρχε μέσα του, σέ κάποια γωνία τῆς ψυχῆς του, ὁ θεῖος σπινθήρ. Θυμᾶται τόν Πλάστη του, τόν Πατέρα του. Καί λέγει, ἀμέσως, τήν μεγάλη ἐκείνη καί μεγαλειώδη φράση: «Ἀναστάς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ», καί θά τοῦ πῶ, «πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου», δηλ. δέν εἶμαι πλέον ἱκανός νά ὀνομάζομαι υἱός σου. «Ποίησόν με, ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου», κάνε με σάν ἕνα ἀπό τούς δούλους σου. Ὁ ἄσωτος τώρα ἔρχεται σέ αὐτογνωσία, σέ περισυλλογή, σέ περίσκεψη, καταλαβαίνει ὅτι ἀθέτησε τά θεῖα προστάγματα καί παρώργισε τόν Θεό. Καταλαβαίνει ὅτι ἔχει καταρρακώσει καί ἀμαυρώσει τήν θεία εἰκόνα. Ἔτσι λαμβάνει τήν γενναία ἀπόφαση. Καί αὐτή ἡ ἀπόφαση βρίσκεται στή φράση,

«ἀναστὰς πορεύσομαι».

Καί πράγματι, ὁ ἄσωτος υἱός πραγματοποίησε αὐτή του τήν ἀπόφαση. Εἶναι ἡ ἐπιστροφή, ὁ δρόμος τῆς μετάνοιας, ἡ ἐπιστροφή στό σπίτι τοῦ πατέρα, ἀπό ὅπου εἶχε φύγει, εἶναι ὁ γυρισμός στό ἀρχοντικό του. Καί ἀξίζει νά προσέξουμε ἀκόμη ὅτι εἶπε «πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου». Θά ἐπιστρέψω στόν πατέρα μου. Δέν σκέφθηκε νά ἐπιστρέψει κάπου ἀλλοῦ, δέν σκέφθηκε νά αὐτοκτονήσει, δέν σκέφθηκε νά πάει στά ναρκωτικά, δέν σκέφθηκε κάποια ἄλλη λύση, κάποια ἄλλα χάπια, γιά νά ἐπανέλθει καί νά βρεῖ τήν εὐτυχία, ἀπό τήν δυστυχία του. Σκέφθηκε βαθειά μέσα του, μέ σύνεση πλέον, μοναχά τό σπίτι τοῦ Πατέρα του. Αὐτή ἀκριβῶς τήν ἀπόφαση, τήν ἔθεσε σέ ἐφαρμογή καί ἄρχισε τό δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. «Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ». Ζώνεται τά κουρέλια του καί ἐπιστρέφει καί σέρνοντας τά πόδια του, παίρνει τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Εἶναι ἕνα ἐρείπιο. Εἶναι νέος, ἀλλά αἰσθάνεται γερασμένος. Χωρίς φίλους, χωρίς αὔριο. Εἶχε φύγει πρίγκηπας καί ἐπιστρέφει χοιροβοσκός. Ὅμως ἐπιστρέφει. Αὐτό ἔχει ἀξία.

*

Καί ἀκολουθεῖ ὁ τρίτος πίνακας. Ὁ πίνακας πού μπορεῖ νά λάβει τόν τίτλον «Ὁ ἐναγκαλισμός»! Τό κείμενο εἶναι καταπληκτικό καί λίαν συγκινητικό. «Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν». Ἐνῶ ἀκόμη βρισκόταν ὁ ἄσωτος μακρυά ἀπό τό σπίτι, ὁ πατέρας, πού ἦταν στό ἀγνάντι, τόν εἶδε. Πόσα χρόνια ἄραγε τόν περίμενε; Πόσες ἄραγε φορές δέν ἦταν ἔξω ἀπό τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καί κοίταγε, μήπως τόν δεῖ νά ἔρχεται; Ὁ πατέρας περίμενε! Γιατί, ὁ πατέρας ξέρει νά περιμένει. Δηλ. ὁ Θεός περιμένει τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο, τόν κάθε ἁμαρτωλό, τόν περιμένει. Καί ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλά ἀναφέρει ἡ Εὐαγγελική Περικοπή, «καὶ εἶδεν αὐτόν» ἀπό μακριά, τόν εἶδε μέ τά κουρέλια, μέ τά ἀκάθαρτα ράκη τοῦ χοιροβοσκοῦ καί τόν ἀνεγνώρισε, γιατί πάντα ἦταν παιδί του. Ὁ Θεός μᾶς βλέπει, ὅπου κι ἄν εἴμαστε. Καί στόν βοῦρκο τῆς ἁμαρτίας νά εἴμαστε καί στήν χοιροβοσκή τῆς ἁμαρτίας καί βυθισμένοι στήν ἀκολασία, ὁ Θεός μᾶς βλέπει. Καί ὑπάρχει στό ἱερό κείμενο, στή συνέχεια, ἕνα πολύ δυνατό ρῆμα. «Εὐσπλαχνίσθη». Ὁ πατέρας, ὅταν τόν εἶδε, τόν σπλαγχνίσθηκε, ἄνοιξε τά σπλάγχνα τῶν οἰκτιρμῶν του καί τῆς ἀγάπης του.

*

Ὁ γέροντας πατέρας, συνεχίζει ἡ Εὐαγγελική Περικοπή, ὡραιότατα, «καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν». Ὅπως ἦταν, ρυπαρός καί μέσα στή βρώμα, εἰλικρινά τόν ἀγκάλιασε, τόν ἔσφιξε στήν ἀγκαλιά του, «ρυπαρόν καί ὄζοντα». Ὢ, ὕψος θείας πατρικῆς ἀγάπης! Ὢ, ὕψος εὐσπλαγχνίας τοῦ

Οὐρανίου Πατρός! Ἐδῶ, ἰδιαίτερα νά ἐντείνουμε τήν προσοχή μας, κάθε μία λέξη κρύβει σπουδαιότατο θεολογικό, διδακτικό καί σωτήριο νόημα. Ἔτρεξε ὁ γέροντας πατέρας, πρίν προλάβει καί ἔλθει καί γονατίσει, πλησίασε τόν ἄσωτο υἱό καί τόν ἀσπάστηκε στοργικά. Διαπιστώνουμε πόσο χαρακτηριστικό εἶναι τό ρῆμα. «Ἐπέπεσεν δὲ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ». Ναί, στόν τράχηλο, ὅπου συγκεντρώνεται ὅλη ἡ βρωμιά, ἡ βρωμιά τῆς ἁμαρτίας. Δέν τόν ἔδιωξε δέ ἀπό κοντά του καί οὔτε τοῦ εἶπε καμμία λέξη. Μόνο τόν ἀγκάλιασε καί τόν κατεφίλησε. Ὅ,τι εἶχε νά τοῦ πεῖ, τό εἶπε μέ τό «κατεφίλησε». Ὄχι ἁπλῶς φίλησε, ἀλλά καί μέ τήν πρόθεση «κατά», δηλαδή θερμῶς φίλησε. Ἔτσι, μέ τήν κίνηση αὐτή, τόν συγχώρεσε. Ἡ συγχώρηση ἱερουργεῖται ἐδῶ, στόν χῶρο τῆς σιωπῆς. Ὁ υἱός μέ δάκρυα στά μάτια, μέ τρεμάμενα χείλη καί φοβερά συντετριμμένος, μόνον ψέλισε: «Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου». Ἐδῶ πλέον εἶναι ἡ κορύφωση τῆς μετάνοιας. Εἶναι ἡ ἀληθής καί εἰλικρινής μετάνοια, ἡ ἐξομολόγηση, ἡ ὁμολογία τῆς ἁμαρτωλότητός του. Ὁ πατέρας, ὡστόσο, ὁ ἄρχοντας τῆς ἀγάπης, δέν τόν ἐπιπλήττει, δέν τόν τιμωρεῖ, δέν τοῦ λέγει ποῦ ἤσουν, γιατί κατασπατάλησες τήν περιουσία. Τίποτε ἀπολύτως. Ὡς νά μήν εἶδε τόν ρύπο. Εἶδε τό παιδί. Ὡς νά μή κοίταξε τή βρωμιά τῆς ἁμαρτίας. Ἤκουσε τό «ἥμαρτον». Μόνο δίνει τήν ἐντολήν ἀμέσως στούς δούλους, τούς ὑπηρέτας, πού ἀλληγορικά εἶναι οἱ ἄγγελοι, «ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε». Ποιά εἶναι ἡ πρώτη στολή; Εἶναι ἐκείνη πού φοροῦσε ὅταν δέν ἦταν στό χῶρο τῆς ἁμαρτίας, πού εἶχε πρίν φύγει ἀπό τό σπίτι τοῦ Πατέρα. Εἶναι τά γνωρίσματα τῆς «οἰκείας δόξης», εἶναι ἡ στολή πού λάβαμε ἀπό τό Θεό, ἡ θεοΰφαντος στολή, ἡ γεμάτη θεῖα χαρίσματα. Συμβολίζει τό βάπτισμα, τόν χιτώνα τοῦ βαπτίσματος. Αὐτή τήν στολή νά τοῦ φορέσετε. Καί «δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ». Νά τοῦ δώσετε καί δαχτυλίδι, πού συμβολίζει πάλιν τήν ἐπανένωση μέ τόν Θεό. Εἶναι ὁ θεῖος δεσμός, ἡ ἀμοιβή τῆς μετάνοιας, ἡ ἀναγνώριση. «Καί ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας», δηλαδή, δῶστε του τήν ἠθική ἐνίσχυση καί τήν δύναμη γιά νά συνεχίζει τόν πνευματικό ἀγῶνα, τόν καινούργιο, πού ἀρχίζει μετά τήν μετάνοια. Ἡ χαρά τῆς μετάνοιας εἶναι ἡ οὐσιαστική συνέχεια τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

«Καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν», δηλαδή παραθέσατε τράπεζα στόν μετανοήσαντα νέο. Ἔπρεπε νά παρατεθεῖ ἐπίσημο γεῦμα καί νά θυσιασθεῖ ὁ σιτευτός μόσχος, τό μοσχάρι τό ὁποῖο ἔτρεφε καί διατηροῦσε γιά μία ἐξαιρετική καί σπουδαία περίσταση. Καί ἡ περίσταση εἶναι ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Ἐδῶ πράγματι, ἔρχονται στό νοῦ μας ἡ ἴδια ἡ διαβεβαίωση τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἦλθε «δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Ματθ. η’, 28). Ἡ θυσία αὐτοῦ τοῦ μόσχου, τοῦ σιτευτοῦ, τῆς Παραβολῆς, εἰκονίζει ἀλληγορικῶς τήν θυσία τοῦ Κυρίου, τοῦ «μόσχου τοῦ ἀμώμου, τοῦ μή δεχομένου ἁμαρτίας ζυγόν». Προσφέρθηκε καί θυσιάστηκε ὁ Χριστός γιά μᾶς, τόν καθένα μας, τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο. Αὐτή ἡ θυσία ἐπί τοῦ Σταυροῦ συνεχίζεται καί

συντελεῖται στό ἱερό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καί ἐκεῖ, στήν θεία αὐτή τράπεζα τῆς θυσίας, προσκαλοῦνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί αὐτοί πού μετενόησαν. Εἶναι «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις», δηλ. γιά τούς ἀγωνιζομένους καί μετανοοῦντες πιστούς. Καί συνεχίζει «καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν», διότι «οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη». Πάλιν ὁ φιλεύσπλαγχνος Πατέρας δέν εἶπε τί ἔπραξε, οὔτε τί ἔπαθε ὁ υἱός του αὐτός. Ἰδού τό μέγεθος τῆς διακριτικῆς ἀγάπης του. «Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι». Ὅλοι βρέθηκαν στό πανηγυρικό αὐτό τραπέζι καί χάρηκαν γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ ἀσώτου γιά τήν μετάνοιά του, γιά τήν σωτηρία του. Μά πιό πολύ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, ὁ ἐπουράνιος κόσμος, καθ' ὅτι «χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι».

*

Ἀκολουθεῖ στό τέλος, ὁ τέταρτος πίνακας. Ὀνομάζεται «Ἡ ζηλοφθονία». Ἀλλ' ἐνῶ στόν οὐρανό γίνεται χαρά γιά τήν μετάνοια ἔστω καί ἑνός ἁμαρτωλοῦ, στή γῆ παρουσιάζεται, καί μία ἄλλη κακή διαγωγή τῶν ἀνθρώπων. Ἐάν ὁ Πατέρας εἶναι φιλεύσπλαγχνος καί φιλάνθρωπος, ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἀφιλάδελφοι καί φθονεροί. Ἔτσι στήν Παραβολή βλέπουμε τόν μεγαλύτερο υἱό, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει μία τέτοια ἀπαράδεκτη διαγωγή. Φανερώνει τήν κακή συμπεριφορά του, ἀπέναντι στόν πατέρα του, ἀλλά καί στόν ἀδελφό του. Δείχνει ἐγωϊσμό, φαρισαϊσμό, ζηλοφθονία, μικροπρέπεια, ἀγένεια καί ἔλλειψη σύνεσης καί πρό παντός ἀγάπης. Τώρα, ὅπως διαβάζουμε παρακάτω στήν Παραβολή, μ' ὅσα λέγει καί μ' ὅσα πράττει, δέν σέβεται τόν πατέρα του καί δέν ἀγαπᾶ τόν ἀδελφό του, πού σώθηκε ἀπό τόν θάνατο τῆς ἁμαρτίας.

Λέγει τό ἱερό κείμενο: «Ἦν δὲ ὁ υἱός αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν». Ὅταν πλησίασε στό σπίτι καί ἄκουσε ὅλα αὐτά, κάλεσε ἕναν ὑπηρέτη, γιά νά πληροφορηθεῖ τί ἀκριβῶς συμβαίνει. Ὅταν ὅμως ἔμαθε τήν αἰτία, ὅτι, δηλαδή, ἐπέστρεψε ὁ ἀδελφός του καί παρατέθηκε ἀπό τόν πατέρα του ἑορταστικό δεῖπνο γιά τόν ὑγιαίνοντα καί σωματικῶς καί ψυχικῶς πρώην ἄσωτο παιδί του καί ἀδελφό του, τότε χωρίς καμμία ἄλλη λέξη, αὐτός «ὠργίσθη καὶ οὐκ ἤθελε εἰσελθεῖν» στό σπίτι τῆς χαρᾶς. Ἀλλά, ὁ πατέρας ἔμαθε ὅλα αὐτά πού συνέβησαν μέ τόν πρεσβύτερο υἱό του, καί τότε, «ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν». Ἀναγκάστηκε νά ἐξέλθει ὁ ἴδιος ἔξω ἀπό τό σπίτι, ὁ σεβάσμιος πατέρας καί νά τόν παρακαλέσει νά εἰσέλθει μέσα καί νά χαρεῖ καί αὐτός γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ χαμένου ἀδελφοῦ του. Ἐκεῖνος ὅμως κυριευμένος ἀπό ἐγωϊσμό καί ζήλεια ἀπήντησε: «Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. Ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετά πορνῶν

ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν». Μέ τήν ἀπάντησή του ὅμως αὐτή, ὁ πρεσβύτερος υἱός δείχνει τόν κακό χαρακτῆρα του. Καυχᾶται γιά ἀρετές, ἐνῶ ἔχει μεγάλο ἐγωισμό, κατηγορεῖ τόν πατέρα του γιά μεροληψία καί ἐκδηλώνει ζήλεια, σκληρότητα, φθόνο καί κακία, κατά τοῦ ἀδελφοῦ του, καί ἐξογκώνει τήν ἀσωτία του. Οὐδόλως δέχεται τήν εἰλικρινῆ μετάνοιά του καί δέν τόν θέλει, παρ' ὅτι συντετριμμένος ἐπέστρεψε στήν οἰκία τοῦ πατρός του. Αὐτή ἡ συμπεριφορά, ὅμως, δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τήν ἀληθινή χριστιανική ἰδιότητα.

Πλήν ὅμως ὁ πατέρας εἶναι πάντα πατέρας. Στοργικός καί συγκαταβατικός, λέγει μέ τρυφερότητα, στόν πρεσβύτερο υἱό: «Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν». Σύ, παιδί μου, τοῦ λέγει, εἶσαι πάντοτε μαζί μου καί ἐπομένως ὅλα τά ἀγαθά μου εἶναι καί δικά σου. Τό ὅτι δέχθηκα τόν χαμένο ἀδελφό σου, δέν σημαίνει ὅτι σέ ἀπεξένωσα, ὅτι καί ἐσύ δέν εἶσαι δικό μου παιδί. Καί στή συνέχεια τοῦ λέγει μέ πατρική τρυφερότητα: «Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη». Τοῦ λέγει, παιδί μου, ἔπρεπε νά μήν θυμώσεις καί ὀργισθεῖς, ἀλλά νά χαρεῖς καί νά ἔλθεις στό συμπόσιο καί νά εὐφρανθεῖς. Καί τοῦτο, γιατί ὁ ἀδελφός σου, ὁ κατά σάρκα ἀδελφός σου, ὄχι δηλαδή μόνο υἱός μου, ἦταν πνευματικῶς νεκρός καί ἀνέστη καί βρισκόταν σέ ἀπώλεια, ἕνεκεν τῆς ἁμαρτίας καί ἀποστασίας καί τώρα, μέ τήν μετάνοιά του, βρέθηκε καί σώθηκε. Τόν προσκαλεῖ, λοιπόν, ὁ πατέρας, νά καταστεῖ ἄνθρωπος ἀγάπης καί χαρᾶς.

«Νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη». Ἔτσι μέ αὐτά τά καταπληκτικά λόγια τοῦ Πατέρα περατοῦται ἡ θαυμάσια αὐτή Παραβολή. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀποσιωπᾶ τό γεγονός ἄν εἰσῆλθε ὁ πρεσβύτερος υἱός στό σπίτι ἤ ὄχι. Ἐνδέχεται νά συγκλονίστηκε ἀπό τήν στοργική στάση τοῦ πατέρα του, νά ἀνεγνώρισε τό λάθος του, νά συνεφιλιώθη μέ τόν ἀδελφόν του καί νά εἰσῆλθε στήν χαρά. Ἀλλά ἐνδέχεται νά ἔμεινε ἀσυγκίνητος, νά παρέμεινε στό φθόνο, στή ζήλεια, κλεισμένος στόν ἐγωϊστικό ἑαυτό του. Δέν γνωρίζουμε τί ἀπέγινε. Ἡ μή γνώση μας, ὡστόσο, ἄν συνέβη τό δεύτερο, τότε τοῦτο δηλώνει, ὅτι γιά τέτοιους ἀνθρώπους, πού μένουν στό μῖσος, δέν ὑπάρχει θέση στό πνευματικό συμπόσιο τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καί ἀποκλείονται τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης.

*

Δέν μένει, παρά νά ξαναδιαβάσουμε αὐτή τήν Εὐαγγελική περικοπή. Ἴσως, κάτω ἀπό τίς γραμμές τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, νά ἀνακαλύψει ὁ καθένας τόν ἑαυτό του, ἄλλος λιγότερο, ἄλλος περισσότερο. Ἀλλά νά ξέρουμε ὅμως, ὅτι ὅλοι μας κουβαλᾶμε μέσα μας ἕναν ἄσωτο. Καί ὅταν ἀνακαλύψουμε πραγματικά τόν ἑαυτό μας, μέ τήν αὐτοεξέταση καί τήν αὐτογνωσία, τότε ἄς ψελλίσουμε καί ἐμεῖς τά λόγια τοῦ μετανοοῦντος ἀσώτου υἱοῦ καί ἄς ποῦμε στόν Θεό: «Πάτερ, ἥμαρτον εἰς

τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου». Ἂς ψελλίσουμε αὐτά τά λόγια μέ ταπείνωση, μέ συντριβή καρδίας, μέ διάθεση μετάνοιας. Καί ἀσφαλῶς μετά, ἄς ἀφήσουμε τόν ἑαυτό μας στό Θεό. Γιατί ὁ Θεός, «καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην οὐκ ἐξουθενώσει» (Ψαλμ. ν’, 19). Τότε θά καταλάβουμε, ὅτι ἔχουμε Πατέρα. Πατέρα ἄπειρης ἀγάπης. Πατέρα θείου ἐλέους. Ἔχουμε τόν Οὐράνιο Πατέρα, πού μᾶς ἀγαπᾶ καί μᾶς περιμένει μέ ἀνοικτές τίς ἀγκάλες, νά μετανοήσουμε, νά ἐπιστρέψουμε στό «παλάτι» Του. Καθ’ ὅτι, ὁ Κύριος εἶναι «οἰκτίρμων καί ἐλεήμων, μακρόθυμος καί πολυέλαιος» (Ψαλμ. ρβ’, 8) καί ὁ Χριστός μᾶς διαβεβαίωσε γιά τόν Ἑαυτό Του, ὅτι «οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν» (Ματθ. θ’, 13). Ἰδού, ἐνώπιόν μας οἱ τέσσερεις τόσο διδακτικοί πίνακες, τῆς Παραβολῆς τοῦ Ἀσώτου ἤ τοῦ Φιλεύσπλαγχνου Πατρός. Εἶναι ἀληθῶς συγκλονιστικοί.